

Kastamonu Kentindeki Açık Yeşil Alanların Farklı Kullanıcılar Tarafından Kullanılabilirliğinin İrdelenmesi

*Çiğdem SAKICI¹, Elif AYAN¹, Özlem AYAN², Suzan ÇELİK²

¹Kastamonu Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Kastamonu

²Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Kastamonu

*Sorumlu yazar: csakici@kastamonu.edu.tr

Geliş Tarihi: 16.03.2013

Özet

Herkes için tasarım kavramı bugün tüm mimari çalışmalarda ele alınması gereken bir kavramdır. Günümüz Türkiye'sinde engellilerin toplumla bütünleşme yönünde yoğun sorunlar yaşadığı bilinmektedir. Yaşamın pek çok alanına yayılan bu sorunlar, engelli bireylerin içinde yaşadıkları toplumla işlevsel bir bütünlük içinde yaşamalarını, sosyalleşmelerini güçleştirmektedir (Karataş, 2002). Bu durum insanların düşük yaşam kalitesine sahip olmasına sebebiyet verir bu da haklarına aykırı bir durumdur. Tüm insanların sosyalleşebilmeleri, doğanın olumlu psikolojik etkilerinden yararlanabilmeleri için düzenlenen açık yeşil alanların kullanıcıların sahip oldukları fiziksel işlev bozuklukları ya da yetersizlikleri ve bunun yol açtığı sınırlamalar açısından mutlaka ele alınıp uygun çözümlerinin getirilmesi yaşam ve fırsat eşitliği açısından şarttır.

Bu çalışma kapsamında Kastamonu'daki en çok tercih edilen açık yeşil alanların herkes tarafından rahatlıkla kullanılıp kullanılmadığı ortaya konularak, alanın kullanım memnuniyetleri; ulaşılabilirlik, aktivite ve kullanım, konfor ve imaj ve son olarak sosyalleşme kavramları yardımıyla ortaya konulmuştur. Sonuçlar Kastamonu'daki açık yeşil alanların herkes için kullanılabilirliğinin birçok kavram açısından uygun olmadığını göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Açık yeşil alanlar, Kullanılabilirlik, Kastamonu parkları

Examining The Usability Of Open Green Spaces By Different Users In Kastamonu City

Abstract

Nowadays, the concept of design for everybody needing to be handled in all kind of architectural studies. It is known that people with disabilities can have intensive problems while integrating into society in today's Turkey. These problems, spread to many parts of the life, make difficulties to disabled individuals in terms of socializing and functionally adapting to their society (Karataş, 2002). This situation causes to decrease the life quality and it is against to human rights. Open green spaces, organized for all individuals for benefiting the positive psychological effects of the nature and for providing socialization, need to be dealt with by considering users' physical function disorders or deficiencies and the borders of their physical situations as this is essential for equality of opportunity.

The context of the study is determining the usability of open green spaces in Kastamonu by all citizens whether in a comfortable way or not. In this study, utilisation satisfaction of the fields was found out with the help of accessibility, activity and usability, comfort and image and lastly socialization concepts. The results show the usability of open green spaces for all people in Kastamonu is not appropriate for most of the concepts.

Key Words: Open green spaces, Usability, Parks in Kastamonu

Giriş

Çağdaş kentleşme kriterlerinin sıkça tartışıldığı günümüzde, nüfusun ve dolayısıyla gereksinimlerin hızla artması, kent planlama sürecinde ergonomik ve herkes için ulaşılabilir nitelikte düzenlemeler yapılmasını gerekli kılmaktadır. Kenti var eden ve ona anlam kazandıran bu çeşitlilik nedeniyle yerel ve merkezi yöneticilerin bu çeşitliliği göz önünde bulundurarak kentteki tüm bireylere eşit şekilde hizmet vermesi gerekmektedir (Kalaycı ve ark., 2006). Kalıcı engel taşıyan bireylerin yanı sıra, her insan hayatının belli döneminde geçici engellilik

durumu taşıyabileceği gibi, gün içinde yorgunluk, uykusuzluk, dikkat eksikliği gibi bazı nedenlerle sağlıklı bir insan dahi engelli konumuna geçebilmektedir. Kent planlama sürecinde yapılan hatalar sonucu bireylerin hareketleri kısıtlanmakta, kent ergonomik olma niteliğini yitirmektedir (Kalaycı ve ark., 2006; Bekci ve ark., 2008).

Kentsel açık yeşil alanlar, bol güneş, temiz hava serbest hareket etmeye imkan tanıyarak insana dolayısıyla topluma daha sağlıklı, dengeli, yenileyici ve yararlı bir ortam oluşturur (Ulrich, 1983; 1991; Kaplan

ve Kaplan, 1989; Lewis, 1990; 1994). Ayrıca insanlar üzerinde sınırları yatıştırıcı, dinlendirici rol oynar. Kent gürültüsünden, kalabalığından, tozundan, dumanından kaçıp sığınabilecek bir sığınak görevi üstlenir (Smardon, 1990). Kentteki görsel kirlenmeyi önleyerek güzel bir peyzaj içinde insanların yaşamasını, ruhen dinlenmesini ve canlı cansız tüm varlıklara ve çevresine karşı içten sevgi duymasını sağlar (Hillman, 1994).

Ülkemizde dış mekan düzenlemelerinde gözlemlenen fiziksel düzenlemelerin yetersizliği, çeşitli engellerin varlığı özürlülerin ve geçici özürlülük taşıyanların bu alanları güçlükle ya da yardım olarak kullanmalarına neden olmaktadır. Özürlülerin toplum yaşantısına en az özürlü olmayanlar ile eşit fırsatlarda katılabilmelerinin sağlanmasında mekânsal düzenlemeler önemli bir yer tutmaktadır. Uygun yapıları çevre oluşturulmadığında konutunda bile yaşamakta zorlanan özürlüler, en temel kamusal hizmetler olan sağlık, eğitim, rehabilitasyon hizmetlerinden faydalanamamakta, sportif ve kültürel etkinliklere katılamamakta hatta park ve bahçelerde vakit geçirememekte, kısaca toplum hayatından dışlanarak yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaktadırlar. Türkiye genelinde fiziksel engelli nüfusunun oldukça yüksek olmasına karşın, ayrıca geçici engelli durumu taşıyan birçok kişide bulunmaktadır. Oysaki ülkemizde kamusal veya özel alan kullanımlarında engellilere yönelik planlama ve uygulama örnekleri gelişmiş ülkelere göre oldukça yetersiz konumdadır. Gelişmiş ülkelerin birçoğu fiziksel engelli bireyleri topluma kazandırmak, insanlarla olan sosyal ilişkilerini güçlendirmek ve hatta yaşam seviyelerini yükseltmek için çeşitli düzenlemeler yapmaktadırlar. Onları toplumdan soyutlamak yerine onları toplumun bir parçası olarak düşünmektedirler. Oysaki ülkemizde yapılan düzenlemelerde çeşitli uzuvlarını yeterli ölçüde kullanamayan insanların, dış mekan düzenlemelerine katılmaları, sosyalleşebilmeleri, dış mekanın olumlu etkilerinden yararlanabilmeleri birilerinin yardımıyla söz konusu olabilmektedir. Bu kişilerin kendi başlarına bu alanları kullanması neredeyse imkansız gibidir. Bu durum onları birilerine bağımlı olarak

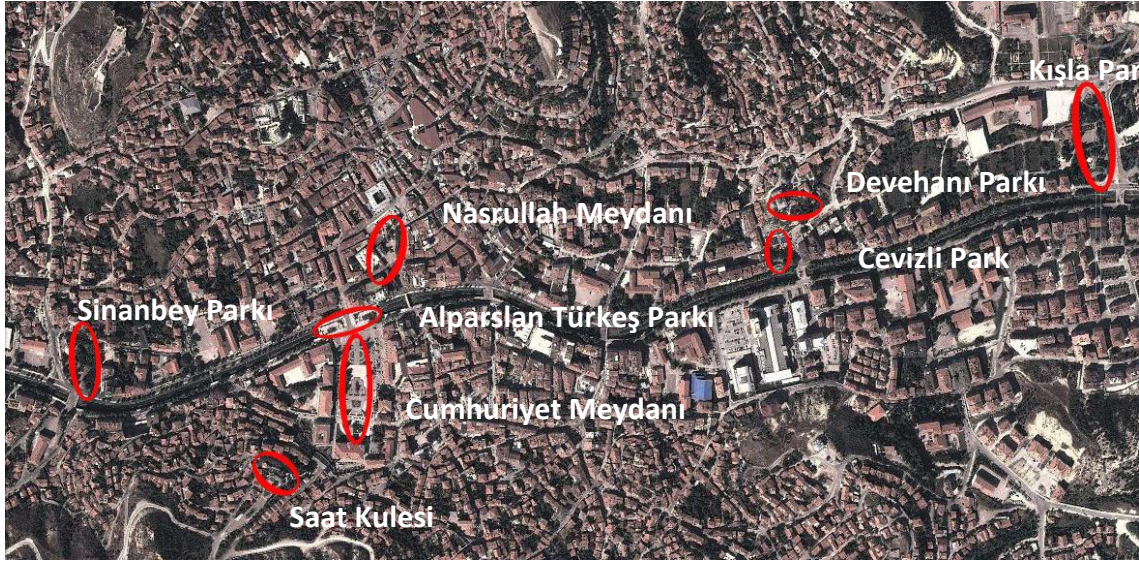
yaşamak zorunda bırakmakta ve kişiler bu durumlardan kaynaklanan dış mekan düzenlemelerine katılmak istememekte ve kendilerine olan özgüvenlerini yitirmektedir. Kendilerini toplumdan soyutlayıp anti sosyal bir yaşamı tercih etmelerine sebep olmaktadır.

Bu araştırma Kastamonu'nun farklı yerlerinde bulunan ve en çok kullanılan açık yeşil alanlarından Nasrullah Meydanı, Sinan Bey Parkı, Saat Kulesi, Alpaslan Türkeş Parkı, Cumhuriyet Meydanı, Cevizli Parkı, Kışla Parkı ve Deve Hanı Parklarında gerçekleştirilmiştir. Bu parkı kullanan tüm kullanıcı kesiminin (fiziksel engelliler, farklı yaş grupları (çocuk, genç, yaşlı)... bu alanları rahat kullanıp kullanmadıklarına bakılarak, bu alanları kullanım memnuniyetleri irdelenmiştir. Gözlemlerde Altman ve Zube'un (1989), Bekçi ve arkadaşlarının (2008) ve Bekçi (2012)'nin çalışmalarından da yararlanarak parkın kullanıcılara değişik aktiviteler sağlayıp sağlamadığına (aktivite ve kullanımlar), parka rahatlıkla ulaşım ulaşılamadıklarına ve park içerisinde rahatlıkla hareket edip edememelerine (ulaşılabilirlik), parkın güvenli, bakımlı ve çekici olup olmadığına ve parktaki donatıların fiziksel engelliler için uygunluğuna (konfor ve imaj) ve de parkın kullanıcılara diğer kullanıcılarla bir arada olabileme şansı verip vermediğine (sosyallik) bakılmıştır. Sonuçta; Kastamonu kentinde yaşayan farklı insanların açık yeşil alanlardan ve ortak kamu mekanlarından yararlanabilme durumları, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilerek bu alanların herkes için uygunlukları ortaya konulmuştur.

Materyal ve Yöntem

Çalışma alanlarının tanıtımı

Çalışma alanı olarak Kastamonu kenti sınırları içerisinde yer alan, halkın rekreasyonel etkinliklerini sıklıkla gerçekleştirdikleri Nasrullah Meydanı, Sinan Bey Parkı, Saat Kulesi, Alpaslan Türkeş Parkı, Cumhuriyet Meydanı, Cevizli Parkı, Kışla Parkı ve Deve Hanı alanları seçilmiştir. Seçilen bu alanlar şehir merkezine oldukça yakın olarak konumlanmış olup, merkezden araçla ya da yürüyerek rahatlıkla ulaşılabilecek konuma sahiptirler (Şekil 1).

Şekil 1. Seçilen açık yeşil alanların şehir merkezine göre konumları

Seçilen açık yeşil alanların tüm kullanıcılar açısından değerlendirilmesi

Toplumsal yaşam alanı içerisinde, kamusal alanları herkes eşit ölçüde kullanma hakkına sahiptir ve yaşayan her birey fırsat ve olanaklardan eşit derecede yararlanmalıdır. Ancak günümüzde fiziksel engellilerin bu hakkını ellerinden alan kamusal alanlarda yanlış, yetersiz ve düşüncesizce birçok tasarım yaklaşımı görülmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca “engellilik”; normal kişilerden farklı olarak sosyal yaşantısında kendi kendine yapması gereken işleri bedensel ve zihinsel kabiliyetindeki kalıtsal ya da sonradan olma bir engelden dolayı yapamama durumu olarak tanımlanır. Kalıcı engel taşıyan bireylerin yanı sıra, her insan hayatının belli döneminde geçici engellilik durumu taşıyabileceği gibi, gün içinde yorgunluk, uykusuzluk ve dikkat eksikliği gibi bazı nedenlerle sağlıklı bir insan dahi engelli konumuna geçebilmektedir. Kent planlama sürecinde yapılan hatalar sonucu bireylerin hareketleri kısıtlanmakta, kent çözüm önerileri getirilip getirilemediği ortaya konulmuş olacaktır. Açık yeşil alanlarının sirkülasyonu ve okunaklılığı ne kadar kolay ve anlaşılır olursa alanın, kullanıcılar tarafından o kadar verimli kullanılabilmesi gerçeğinden hareketle bu

ergonomik olma niteliğini yitirmektedir (Kalaycı ve ark., 2006).

Çalışma alanı içerisinde yer alan açık yeşil alanlar, çalışma kapsamında ulaşılabilirlik, aktivite ve kullanım, konfor ve imaj ve son olarak sosyallik kavramları yardımıyla değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda; Kastamonu kentinin en çok kullanılan açık yeşil alanlarının herkes için tasarım kriterlerine uyup uymadığı ortaya çıkmış olacak ve böylece kullanıcıların bu açık yeşil alanlardan yararlanma durumları belirlenmiş ve parkları kullanılırken karşılaşılan güçlükler ortaya konulmuştur.

Ulaşılabilirlik; alan içerisindeki ve alana dışarıdan ulaşılabilirlik olmak üzere kendi içerisinde ikiye ayrılarak irdelenmiştir. Böylece kullanıcıların parka dışarıdan ulaşım ulaşılamadıkları, park içerisindeki yaya yollarının kullanılabilirliği ve yeterli olup olmadığı, mekanlar arası geçişlerde kod farklarının bulunup bulunmadığı bulunuyorsa fiziksel engelli kullanımı açısından doğru kriter yardımıyla alanın sirkülasyon ağları ve geçişleri detaylı olarak değerlendirilmiştir.

Aktivite ve kullanım; aktiviteler, farklı mekansal bileşen ve öğeler mekana zenginlik katar ve farklı anlamlar yüklerler. Mekanda

kullanıcının istek ve ihtiyacı doğrultusunda hangi etkinlikleri nasıl bir mekanda gerçekleştirdikleri bu kavram yardımıyla irdelenmiştir. Böylece alanın kullanıcılara farklı etkinlikler gerçekleştirebilme imkanı tanıyıp tanımadığı, bu mekanların bu etkinlikler için uygun olup olmadığı, alanın farklı kullanıcılar için uygun olup olmadığı ve alanın ilgi çekici olup olmadığı ortaya konulmuştur.

Konfor ve imaj; kullanıcıların yaşam kalitesini artıran donatılar ve standartlar etkinlik alanlarının kullanımını kolaylaştırır. Çalışmada kullanıcıların alanı kullanırken gerçekleştirdikleri bireysel tecrübeleri bu kavram aracılığı ile irdelenmektedir. Böylece yapısal tasarımda kullanılan malzemenin uygun olup olmadığı, uluslararası standartlara uygunluğu, görsel farklılıklara alanda yer verilip verilmediği, olumsuz iklim şartlarında (yağmur, güneş,...) kullanıcıları rahatlatacak mekansal öğelere yer verilip verilmediği ortaya konulmuştur.

Sosyallik; açık yeşil alanlar sosyal izolasyonu azaltarak sosyal bağlılığı artırmaya yardımcı olur. Bu kavram aracılığı ile insanların bir araya gelip iletişim kurabilme durumları irdelenmektedir. Böylece alanda gerçekleştirilen aktiviteler, alanın görüş mesafesinin açık olup olmadığı, farklı mekanlarda farklı etkinlikler için kullanılan donatıların yeterli olup olmadığı, alan içerisinde bir araya gelip iletişim kurabilecekleri mekanların olup olmadığı ve yeterlilikleri ortaya konulmuştur.

Bulgular

Bu çalışma kapsamında Kastamonu'da en çok kullanılan açık yeşil alanlarda yapılan gözlemler doğrultusunda bu alanları pek çok kullanıcı kesiminin belirli periyotlarda kullandıkları ortaya çıkmıştır. Fiziksel engellilerin, yürüme zorluğu çeken yaşlıların, çocuk arabası ile alanı ziyaret eden kullanıcıların kısacası vücudundaki bazı uzuvlarını o ya da bu sebeple yeterli ölçüde ya da hiç kullanamayan kullanıcıların bu alanlarda birçok olumsuzluklarla karşılaştıkları gözlemlenmiştir. Bu olumsuzluklardan dolayı ancak yardımla alanı kullanabildikleri, yardımsız ya da

rahatlıkla bu alanları kullanamadıkları gözlemler sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu durum her bireyin bu açık yeşil alanın fırsat ve olanaklarından eşit oranda yararlanamadığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Belirlenen açık yeşil alanlar Ulaşılabilirlik, Aktivite ve kullanım, Konfor ve imaj ve Sosyallik olmak üzere dört kavram doğrultusunda çalışma kapsamında irdelenmiş ve sonuçları Tablo 1'de verilmiştir. Bu tabloda kullanıcıların bu açık yeşil alanlarda karşılaştıkları sorunlar açıklanmıştır.

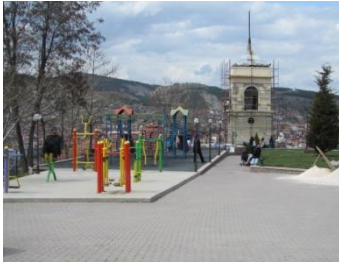

Tablo 1. Kastamonu’da en çok kullanılan kent içi açık yeşil alanların çalışma kapsamında belirlenen kavramlara göre irdelenmesi

PARK ALANLARI	Ulaşılabilirlik	Aktivite ve kullanımlar	Konfor ve İmaj	Sosyallik
NASRULLAH MEYDANI	<p>Dışardan Alana Ulaşım Şehir merkezinde, fiziksel engelliler için de kolaylıkla ulaşılabilir konumdadır.</p>	<p>Kullanıcılara sunulan aktiviteler: Toplu veya bireysel oturma alanları, yöresel el sanatların satıldığı alışveriş birimleri, sıcak veya soğuk içeceklerin, fastfood alanları, bekleme noktaları, toplanma alanları, ayakkabı boyacıları, telefon kulübeleri, İnsanların dini vazifelerini yerine getirdikleri tarihi Nasrullah Camii ve Münire Medresesi bulunmaktadır.</p>	<p>Alanda oldukça büyük sedir ağaçları bulunmaktadır. Ayrıca bitkisel çeşitlilik açısından olumludur. Alandaki diğer görsel farklılıklar ise fiskiyeli havuz, kuşlar, kaplumbağalar ve ördeklerin bulunduğu Tarihi Münire Sultan medresesi ile Nasrullah Camii alanı, şadırvan ve çay bahçesi bulunmaktadır. Münire medresesinin olduğu bölümde kışın olumsuz hava koşullarında da kullanılabilmesi için örtülü bir alan düşünülmüştür.</p> <p>Bakım açısından: kullanılan malzemelerde (döşeme, duvar,..) bazı deformasyonlar, kırılma, dökülme söz konusudur. Ancak tarihi bir mekanda kullanılan donatılar klasik kesimde bir yapı göstermesi olumlu bir özelliktir.</p>	<p>Kent parkı niteliği taşıyan bu alan şehir merkezinde yer alması ve aynı zamanda çevrede bulunan alış-veriş mağazalarından dolayı sosyallik açısından oldukça güçlüdür.</p> <p>İnsanların sıkıldıklarında rahatlamak için bir araya gelip sohbet edebilme imkanı, çocuklar için oyun mekanlarının olması her iki kullanıcı grubunun da aynı zamanda ortandan faydalanması açısından olumlu özellik göstermektedir.</p> <p>Güvenlik açısından alan oldukça güvenilir bir yapı sunmakta ve aktivite alanları alanın her yerinden rahatlıkla görülebilmektedir.</p>
	<p>Alan İçi Ulaşım Alanın içerisindeki her bir mekana çocukların, yaşlıların ve fiziksel engellilerin ulaşımı için farklı girişler düşünülmüştür. Mekanlar arasında geçiş için düşünülen rampaların eğim oranı standartların çok üstündedir. Zemin kaplamalarındaki bozulmalar ve deformasyonlar bazı noktalarda geçişi engellemektedir.</p>	<p>Kullanılabilirlik; Tüm kullanıcı kesimi tarafından rahatlıkla kullanılabilen ve oldukça yoğun kullanıma sahip bir alan olmasına rağmen rampa eğimleri tek başına tekerlekli sandalye kullanan kişilerin geçebilmesi için uygun değildir. Eğim çok fazladır.</p>		
Alandan Görünümü				

Tablo 1. Kastamonu’da en çok kullanılan kent içi açık yeşil alanların çalışma kapsamında belirlenen kavramlara göre irdelenmesi (devamı)

PARK ALANLARI	Ulaşılabilirlik	Aktivite ve kullanımlar	Konfor ve İmaj	Sosyallik
SINANBEY PARKI	<p>Dışarıdan Alana Ulaşım</p> <p>Alan şehir merkezinde olup, yaya ya da taşıtla kolaylıkla ulaşılabilir konumdadır.</p> <p>Alan İçi Ulaşım</p> <p>Alanda kod farkı olmadığından dolayı alandaki her türlü etkinlik alanına çocuklar, yaşlılar, fiziksel engelliler rahatlıkla ulaşabilmektedir.</p>	<p>Alanda çok farklı aktivitelere yer verilmemiştir. Çocuklar için oyun alanı, toplu veya bireysel oturma alanları sıcak veya soğuk içeceklerin, fastfood tarzı küçük bir işletme ve çevresinde oturma elemanları bu parkın aktivite alanlarını oluşturmaktadır</p> <p>Alanda ayrıca insanların dini vazifelerini yerine getirdikleri tarihi Sinan Bey Camii bulunmaktadır.</p>	<p>Birey veya grupların kullanabileceği bir parktır. Yine çocukların kullanabileceği temel park elemanları bulunmaktadır. Görsel farklılıkları ise fiskiyeli havuz, olgun bitkiler, Tarihi Sinanbey Camii. Bitkisel çeşitlilik açısından park alanı olumlu özellik göstermektedir. Olumsuz hava koşullarında da alanın kullanılabilmesi için herhangi bir yapısal ya da doğal eleman kullanılmamıştır.</p>	<p>Şehir merkezine yakınlığı ve aynı zamanda çevrede bulunan apartmanlardan dolayı sosyallik açısından oldukça olumludur. Apartmanlarda yaşayan insanların, ya da merkeze gelen kişilerin sıkıldıklarında rahatlamak için bir araya gelip sohbet edebilecekleri, bir şeyler yiyip içebilecekleri, çocuklarının da oyun parkında eğlenebileceği sosyal açıdan olumlu bir mekan.</p>
Alandan Görünüm				

Tablo 1. Kastamonu’da en çok kullanılan kent içi açık yeşil alanların çalışma kapsamında belirlenen kavramlara göre irdelenmesi (devamı)

PARK ALANLARI	Ulaşılabilirlik	Aktivite ve kullanımlar	Konfor ve İmaj	Sosyallik
SAAT KULESİ	<p>Dışardan Alana Ulaşım</p> <p>Alan şehrin merkezine yakın olup ulaşım genelde kullanıcıların özel araçları ile sağlanmaktadır. Alana ulaşımında herhangi bir problem yoktur. Şehrin her yerinden araba ile ulaşılabilirdiği gibi yürüyerek de ulaşılabilir konumdadır. Oldukça eğimli bir yolu vardır.</p> <p>Alan içi ulaşım</p> <p>Parka giriş ve bu alandaki mekanlara (spor ve çocuk oyun alanı) ulaşım konusunda eğitim olmadığı için her türlü kullanıcı grubu rahatlıkla kullanabilir. Ancak asıl etkinlik alanı olan manzara seyir, bir şeyler yiyip içme etkinliklerinin gerçekleştirildiği mekanlarına ulaşım yalnızca merdivenlerle sağlandığı için yaşlılar ve fiziksel engelliler için sorun teşkil etmektedir.</p>	<p>Kastamonu’yu özellikle eski yerleşim yerlerini yukarıdan seyredilme olanağı sunan, tarihi saat kulesi ile de şehrin landmarkını oluşturan, şehrin her noktasından rahatlıkla görülebilen, şehri gezmek için gelen turist gruplarının uğrak yeridir.</p> <p>Bireysel ve küçük gruplar halinde oturulabilecek, harika şehir manzarası eşliğinde sıcak veya soğuk içeceklerin, fastfood birimlerinin olduğu küçük bir alandır. Alanda ayrıca kültür-fizik aletlerinin yer aldığı bir alan ve çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Bu açıdan değişik kullanıcı grupları açısından alan uygundur. Alana yerleştirilen iki farklı dürbün noktası yardımıyla şehir dokusu daha detaylı bir şekilde incelenebilmektedir.</p>	<p>Alan konumu itibariyle kalabalık aile grupları ve arkadaş grupları tarafından özellikle yaz akşamlarında sıkça tercih edilmektedir. Manzara, kale ve tarihi doku görüntüsü, Kastamonu eski yerleşim yerinin tamamını görmesi, saat kulesi, alanın görsel farklılıklarını oluşturmaktadır.</p> <p>Kastamonu için Saat Kulesi sembolik bir anlam üstlenmiştir bu yüzden imaj açısından son derece önemlidir. Yapısal malzeme açısından tarihi dokuya uygun elemanlar seçilmemiştir. Olumsuz iklim koşulları için, alanda açılır kapanır, hareketli örtü elemanlarına yer verilmiştir.</p>	<p>İnsanların sıkıldıklarında rahatlamak için bir araya gelip sohbet edebileceği, çocukları oyun alanında oynarken bir şeyler yiyip içip, dinlenebileceği, sporlarını yapabilecekleri ve görsel açıdan da son derece çekici ideal bir alan</p> <p>Manzaraya hakim tüm noktalarda oturma mekanları düzenlenmiştir. Alan oldukça verimli bir şekilde kullanılmaktadır. Oturma mekanları arasındaki mesafe farklılıkları kullanıcılara seçim yapma şansı sunmaktadır.</p> <p>Aktivite alanlarının görülebilir, açık, anlaşılır ve sade olmasından dolayı insanlar kendilerini bu mekanda güvende hissedebilmektedir.</p>
Alandan Görünüm				

Tablo 1. Kastamonu’da en çok kullanılan kent içi açık yeşil alanların çalışma kapsamında belirlenen kavramlara göre irdelenmesi (devamı)

PARK ALANLARI	Ulaşılabilirlik	Aktivite ve kullanımlar	Konfor ve İmaj	Sosyallik
ALPARSLANTÜRKEŞ PARKI	<p>Dışardan Alana Ulaşım Şehrin merkezinde olduğu için ulaşım sorunu yoktur. Alan belirgin bir sınıra sahip olmayıp her iki yanından geçen şehir içi paralel yollar parkın sınırlarını oluşturmaktadır. Bu açıdan alana ulaşabilmek için bu taşıt yollarından dikkatli bir şekilde geçmek gerekir.</p> <p>Alan İçi Ulaşım Küçük bir oturma alanı olan mekan düz olduğu için alan içi ulaşımında herhangi bir sıkıntı söz konusu değildir.</p>	<p>Bireysel ve küçük grupların dinlenme amaçlı vakit geçirdiği, oturup sohbet edecekleri oturma ceplerinden oluşan bir oturma mekanıdır. Alan şehir için iki yol arasında kaldığı ve alanda sadece oturma etkinliği gerçekleştirilebildiği için kullanıcılar bu mekanı kısa süreli kullanmaktadır. Alanda herhangi bir işletme olmadığından dolayı ve trafik gürültüsü açısından da oldukça yoğun olması alanda uzun süre oturmayı engellemektedir. Ayrıca çevredeki yollardan dolayı özellikle görme engelliler ve çocuklar için güvenlik açısından uygun bir alan değildir. .</p>	<p>Yapısal tasarım açısından alanı her türlü kullanıcının kullanabilmesi için uygun malzemeler seçilmiştir. Ancak giriş çıkış noktalarında uyarı amacıyla doku farklılıklarına yer verilmemiştir. Uyarıcı elemanlara mutlaka ihtiyaç vardır. Alanda görsel farklılık açısından oturma birimleri, iki küçük süs havuzu, farklı form ve tekstürde bitkisel eleman ve çeşmeye yer verilmiştir. Olumsuz iklim koşulları için (aşırı güneş, yağmur...) herhangi bir yapısal ya da bitkisel düzenlemelere yer verilmemiştir.</p>	<p>Alan aslında sosyal etkinlik için oldukça pozitif bir özellik taşımaya rağmen konum ve gürültü açısından oldukça olumsuz özellik gösterdiğinden istenilen ve beklenen sosyalleşmeyi gerçekleştirilememiştir. Küçük grupların sohbet ettiği ve insanların buluşma noktası olarak kullanılan alan dinlenmek ve kısa süreli oturma etkinlikleri amacıyla da kullanılmaktadır. Oturma elemanları alanda oldukça yoğun kullanılmıştır. Alandaki aktivite alanları dışarıdan rahatlıkla görülmektedir ve alan tasarımında oldukça sade ve anlaşılır bir sistem kullanılmıştır.</p>
Alandan Görünüm				

Tablo 1. Kastamonu’da en çok kullanılan kent içi açık yeşil alanların çalışma kapsamında belirlenen kavramlara göre irdelenmesi (devamı)

PARK ALANLARI	Ulaşılabilirlik	Aktivite ve kullanımlar	Konfor ve İmaj	Sosyallik
CUMHURİYET MEYDANI	<p>Dışarıdan Alana Ulaşım Şehrin merkezinde olduğu için alana ulaşımında herhangi bir problem yoktur. Şehrin her yerinden yürüyerek ya da taşıtla ulaşılabilir konumdadır.</p> <p>Alan içi ulaşım Parka girişlerde ve farklı mekanlara ulaşım amacıyla merdivenlerin yanlarında rampaların kullanımına özen gösterilmiştir. Bu açıdan alandaki bütün etkinlik alanlarına her türlü kullanıcı grubu rahatlıkla ulaşabilmektedir.</p>	<p>Alan daha çok insanların buluşma noktası olarak veya çarşı-pazar dönüşünde dinlenme amaçlı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bireysel, küçük ve büyük grupların oturup sohbet edebilecekleri, toplu gösterilerin gerçekleştirilebileceği bir alandır. Oturma etkinliği için oturma basamaklarına, oturma duvarlarına ve oturma birimlerine yer verilmiştir.</p> <p>Ayrıca, merkezi olma özelliğinden dolayı dışarıdan gelen turist gruplarının toplanma yeri olarak da kullanılmaktadır. Etrafını çevreleyen tarihi binalardan dolayı ve merkezi ve geniş bir açıklık oluşturmasından dolayı alan oldukça ilgi çekmektedir.</p>	<p>Çevresindeki tarihi, şu anda da devlet dairesi olarak kullanılan ve binalardan Kastamonu valiliği, Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü, Abdurrahman Paşa Lisesi, PTT Binasını arkasına alarak turistlerin mutlak uğrak yeri olmuştur. Parkta ilgi çeken en önemli unsur ise Şehit Şerife bacı anıtıdır. Bireysel ve küçük grupların dinlenebileceği birimler.</p> <p>Ayrıca gerek kamu kurumlarının, gerekse Sivil Toplum Örgütlerinin ve okulların düzenlendiği çeşitli etkinlikler için oldukça uygun bir parktır. Burası insanların yeme içme aktivitelerini gerçekleştireceği özelliğe sahip değildir.</p> <p>Kastamonu için Şerife Bacı Anıtı ile oldukça sembolik bir anlamı olan ve törensel aktivitelere mekan oluşturan bir parktır.</p>	<p>İn Park da her türlü sosyal etkinlik düzenlenmektedir. İnsanların buluşma noktası ve ayaküstü dinlenme mekanı olduğu için sosyallitesi yüksek bir parktır</p> <p>Park da her türlü sosyal etkinlikler düzenlenmektedir</p> <p>Ayrıca, gerek kamu kurumlarının, gerekse Sivil Toplum Örgütlerinin ve okulların çeşitli etkinlikler düzenlediği bir parktır.</p>
Alandan Görüntüm				

Tablo 1. Kastamonu’da en çok kullanılan kent içi açık yeşil alanların çalışma kapsamında belirlenen kavramlara göre irdelenmesi (devamı)

PARK ALANLARI	Ulaşılabilirlik	Aktivite ve kullanımlar	Konfor ve İmaj	Sosyallik
DEVEHANIPARKI	<p>Dışarıdan Alana Ulaşım Park hem şehrin hareketli olan merkezine yakın, hem de şehrin sakin mahallelerinin birinin içinde bulunmaktadır. Şehir merkezine yakınlığından dolayı ulaşım sorunu yoktur. Şehir merkezinden yürüyerek bile gidilecek mesafededir.</p> <p>Alan İçi Ulaşım Alan içi dış mekan düzenlemesi düz ve hiçbir yerde merdiven bulunmadığı için yaşlıların, çocukların ve fiziksel engellilerin ulaşımı için uygundur</p>	<p>Eski dönemlerde kervanların konakladığı ve develerini de bu hanın giriş katına bağladıklarından dolayı ismini de buradan alan “Deve Hanı”nı çevreleyen bu parkı daha çok turist grupları dinlenme amaçlı kullanılmaktadır. Ayrıca Deve Hanı içinde yöresel yemeklerin yapıldığı bir mekan ve yöresel dokumaların satıldığı bir yer bulunmaktadır.</p> <p>Diğer taraftaki Medresede ise yine yöresel ürünlerin satıldığı küçük dükkanlar vardır. Ayrıca Medrese’de insanların içecek bir şeyler alıp dinlenebilecekleri otantik bir köşe ve ortasında da küçük bir havuz bulunmaktadır.</p>	<p>Çevresindeki tarihi, şu anda da devlet Parkın içindeki İsmail bey Camii, Deve Han, Medrese, Şadırvan alanın görsel çekiciliğini oluşturmaktadır. Ayrıca parkta mekanları tanıtmak amacıyla tanıtım levhaları bulunmaktadır. Parkta insanların küçük gruplar halinde oturacakları az sayıda oturma birimleri vardır. Bu birimler olumsuz hava şartlarında da kullanılabilmesi için örtülü alanlardır. Alan oldukça bakımlı ve temiz görünmektedir.</p>	<p>Tarihi ve Turistik mekanlara ev sahipliği yapan bu park şehir insanının ve farklı kültürlerden gelen insanların sosyalleşmesi için uygun bir alandır. Ayrıca bu park çevresinde bulunan mahalleli için, parkı gezmek için gelen yerli ve yabancı turistler ile diyalog kurma imkanı sağladığından mahalledeki insanların sosyalleşmesine de katkıda bulunmaktadır. Ayrıca özellikle mahalledeki gençlere tarihini kültürünü tanıtmaya ve yabancı turistlerle yabancı dil konuşma imkanı tanınması parkın eğitim ve kültür açısından güçlü yönünü oluşturmaktadır.</p>
Alandan Görünüm				

Tablo 1. Kastamonu’da en çok kullanılan kent içi açık yeşil alanların çalışma kapsamında belirlenen kavramlara göre irdelenmesi (devamı)

PARK ALANLARI	Ulaşılabilirlik	Aktivite ve kullanımlar	Konfor ve İmaj	Sosyallik
CEVİZLİ PARK	<p>Dışarıdan Alana Ulaşım Alan şehrin merkezinde olup, yaya ya da taşıtla kolaylıkla ulaşılabilir konumdadır.</p> <p>Alan İçi kullanım Alanın farklı girişlerinde çocuklar yaşlılar ve fiziksel engellilerin ulaşımı için rampalar kullanılmamıştır. Ancak yine de engelliler bazı noktalardan alana ulaşabilmektedir.</p>	Alan farklı aktivite seçenekleri sunmamasına rağmen yoğun olarak kullanılmaktadır. Çocuk oyun alanı, bireysel veya toplu oturma alanları küçük bir işletmenin sunduğu yiyecek ve içecek servisinin yanı sıra yakın çevresinde bulunan durak ile insanlar için dinlenme alanı olarak kullanılmaktadır. İnsanlar bu mekanda genellikle seyir, sohbet, dinlenme, bekleme etkinliklerini gerçekleştirmektedir.	Alana giriş çıkış noktalarında uyarı amacıyla zeminde doku farklılığı sağlayacak malzemelere ihtiyaç vardır. Bitki çeşitliliği açısından gölge sağlayan olgun bitki türleri ve örtü elemanları bulunmaktadır. Alanda kullanılan donatılar birbirleriyle uyumsuz ve deformasyona uğramıştır. Çocuklar için temel park elemanları ve çeşmeye yer verilmiştir. Çevresinde yer alan kaya oluşumları alana ayrı bir karakteristik özellik katmaktadır. Ancak bu kaya oluşumları alan içerisinde görsel açıdan bile değerlendirilememiştir.	Alan bulunduğu konum itibarıyla gürültü açısından oldukça olumsuz özellik göstermesine rağmen insanlar tarafından oturma, dinlenme, sohbet etme ve buluşma noktası açısından oldukça yoğun kullanılmaktadır. Tam açıklık sağlayarak alan güvenirlilik sağlamaktadır.
Alandan Görünüm				

Tablo 1. Kastamonu’da en çok kullanılan kent içi açık yeşil alanların çalışma kapsamında belirlenen kavramlara göre irdelenmesi (devamı)

PARK ALANLARI	Ulaşılabilirlik	Aktivite ve kullanımlar	Konfor ve İmaj	Sosyallik
KIŞLA PARKI	<p>Dışardan Alana Ulaşım</p> <p>Şehir merkezinde olup ulaşım kolaylıkla sağlanmaktadır.</p> <p>Alan İçi Ulaşım</p> <p>Alan içerisinde farklı kotlanmalarda fiziksel engelliler, yaşlılar ve çocuklar için uygun rampa çözümleri bulunmamaktadır. Kod farkları genelde merdivenlerle çözülmeye çalışılmıştır.</p>	<p>Kullanıcılar için bireysel ya da grup halinde oturma alanları, işletmenin bulunduğu yeme-içme alanı, çocuklar için oyun alanı fiziksel engellerin kullanımı için kondisyon aletleri alanda bulunmaktadır. Alan yakın çevresinde bulunan eğitim kurumlarından dolayı genç kesim tarafından oldukça yoğun olarak kullanılmaktadır. Alanda yer alan piknik masaları kullanıcıların dışarıdan getirdiği yiyecek ve içecekleri grup olarak tüketmelerine olanak sağlamaktadır.</p>	<p>Alan bitkisel çeşitlilik açısından oldukça zengindir. Boylu sedir ağaçlarının varlığı ve gölge sağlayan bitkilerin alanda bol miktarda yer alması olumsuz iklim koşullarında da alanın kullanımını kolaylaştırmaktadır. Alan ana yol üzerinde olmasından dolayı gürültü açısından olumsuz özellik göstermektedir. Görsel farklılık açısından alanda küçük bir gölet, köprü, anıt, oturma basamakları, çeşme, işletmenin yer aldığı alanda ve diğer noktalarda farklı oturma grupları, bulunmaktadır.</p>	<p>Şehir merkezinde yer alması ulaşımın kolay olmasından dolayı alan sosyalleşme açısından şehre olumlu katkı sağlamaktadır. Şehrin en büyük açık yeşil alanlarından birisidir. Farklı etkinliklere imkan vermesi açısından ve de konumundan dolayı çok tercih edilen bir alandır. Toplu etkinliklerin gerçekleştirilebileceği heykel önünde geniş bir alan bulunmaktadır. Bu alanda toplu gösteriler gerçekleştirilmektedir.</p>
Alandan Görünüm				

Sonuçlar ve Öneriler

Günümüzde ‘engelsiz tasarımlara’ duyulan ilgi, açık yeşil alan düzenlemelerinde (meydanlar, yaya yolları, merdivenler, rampalar, vb.) hissedilmektedir. Kastamonu açık yeşil alanlarında yapılan bu çalışma kapsamında bu alanların herkes için (fiziksel engelliler, geçici özürlü olanlar (yaşlılar, hamileler, bebek arabalıları, çocuklar gibi hareket kısıtlılığına sahip bireyler), ve herhangi bir özürlü olmayanlar) kullanım uygunluğu göstermediği, hareket özgürlüklerinin oldukça kısıtlı olduğu, yapılan gözlemler, kullanıcı istek ve ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Özellikle zemin kaplamaları, kaplamalardaki uygulama hataları ve bu kaplamaların bakımsızlığı, mekanlar arasındaki yüksek kod farkları, yüksek eğimli rampalar, geçiş için düşünülen mekanların darlığı, rastgele yerleştirilen bilgilendirme levhaları, budanmayan ya da yanlış dikilen ağaçlar, yaya-taşıt ayırımına yer verilmemesi, kod farklarının yalnızca merdivenlerle çözülmesi gibi sebeplerden dolayı açık yeşil alanlar, özürülülerin engelli konumuna düşmesine, herhangi bir özürlü olmayan kişilerin de hareketlerini kısıtlayıcı özellikler göstermesine sebep olmaktadır. Ayrıca açık yeşil alanlar etkinlik çeşitliliği açısından da oldukça kısıtlıdır. Kullanılan donatılar bakımsız ve gelişigüzel alana yerleştirilmiştir.

Ele alınan açık yeşil alanlar ‘Ulaşılabilirlik’ açısından irdelendiğinde; Nasrullah Meydanı’nda döşeme kaplamalarındaki deformasyonlar ve rampalardaki eğimlerin standartların çok üzerinde olması mekanlar açısından geçişi zorlaştırdığı, Cumhuriyet Meydanı, Sinan Bey, Deve Hanı Parkı ve Alparslan Türkeş Parkı’nda merdiven ve eğim açısından bir sıkıntının bulunmadığı, ancak döşeme kaplamaları ve dokulu uyarıcı malzemelerin bulunmaması bazı fiziksel engelliler için sorun oluşturabilmektedir. Cevizli park ve Kışla parkında girişlerin bazıları yalnızca merdivenlerle çözülmüş olması herkesin alanda yardımsız bir şekilde dolaşmasını engellemektedir. Bu parklarda her mekana herkes için ulaşım söz konusu değildir. Saat Kulesi’nde oldukça eğimli bir yolla alana ulaşılabilirdi ancak alan girişine kadar özel

araçlarla ulaşımın sağlanabiliyor olmasına rağmen, alan içerisindeki mekanlar arasındaki geçişlerde sadece merdivenlerin kullanılması bu alanların bir çok kullanıcı tarafından kullanımını zorlaştırdığı gözlemler sonucunda ortaya çıkmıştır.

Bu açık yeşil alanlar ‘Aktivite ve Kullanım’ açısından irdelendiğinde; tüm açık yeşil alanlardaki ortak etkinlikler oturma, dinlenme ve sohbetir. Bazı mekanlar (Cumhuriyet Meydanı, Nasrullah Meydanı, Saat Kulesi, Kışla Parkı) farklı oturma seçenekleri sunarken Sinan Bey Parkı, Alparslan Türkeş Parkı, Cevizli Parkı ve Deve Hanı Parkı gibi açık yeşil alanlar aynı tarz oturma mekanları barındırmaktadır. Tablo 1’de görüldüğü gibi Kastamonu’da en çok tercih edilen açık yeşil alanlardaki etkinlik çeşitliliğini yöresel ya da fastfood ürünleri yeme içme, yöresel ürünlerin satıldığı stantlarda dolaşma ve bu ürünleri satın alma, manzarayı ve tarihi dokuyu durbün yardımıyla ya da çıplak gözle seyretme, toplanma, toplu gösterileri izleme ya da toplu gösterilerde bulunma, buluşma, spor yapma, gezinti, dua etme oluşturmaktadır. Bu etkinlik çeşitlilikleri tüm açık yeşil alanlar için geçerli değildir. Bazılarında bir grup etkinlik yapılabilirken, bazılarında başka bir grup etkinlik yapılabilen ancak genelinde sadece oturma, seyir, sohbet ve bekleme etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

Açık yeşil alanlar ‘Konfor ve İmaj’ açısından değerlendirildiğinde ise; Açık yeşil alanlardaki görsel farklılıkları fiskiyeli havuzlar, yaban hayatı, örtü elemanları, bitkiler, tarihi yapısal elemanlar, hanlar, camiler, çeşmeler, heykeller, gölet, köprü ve saat kulesi oluşturmaktadır. Bu alanlarda kullanılan malzemelerde (duvar, döşeme, korkuluk, örtü elemanları, kentsel donatılar, ...) deformasyonlar, kırılma, dökülme, paslanma, Vandalizm gibi olumsuzluklar söz konusudur. Bu durum alanların genelinde gerekli bakımın yapılmadığını göstermektedir.

Açık yeşil alanlar ‘Sosyallik’ açısından değerlendirildiğinde ise; insanların sıkıldıklarında, kentin yoğun gürültüsünden ve stresinden uzaklaşmak istediklerinde rahatlamak için bu alanlarda karşılıklı etkileşim içerisine girebildikleri gözlemlenmiştir. Çalışma kapsamında ele

alınan bu açık yeşil alanların kent merkezine yakınlığı ve ulaşımın rahatlıkla sağlanabiliyor olması sosyalleşmenin gerçekleşmesinde oldukça olumlu etki göstermektedir. Çocuklar için düzenlenen çocuk oyun alanları çocukların sosyalleşmesini sağlamaktadır. Sosyalleşmede aktivite alanlarının açık, anlaşılır ve her yerden rahatlıkla görünmesi önemlidir. Çalışma kapsamında değerlendirilen açık yeşil alanlarda bu özellik rahatlıkla görülebilmektedir. Birçok mekanda sosyalleşme sadece şehir insanıyla değil farklı kültürlerden gelen insanlarla da gerçekleşmektedir. Ancak bu açık yeşil alanlardaki etkinlik çeşitliliğinin bulunmaması sosyallik açısından da olumsuz bir özelliktir. Yine bakım ve konfor sosyallik kriterinde oldukça önemli bir faktör olmasına rağmen bu alanların genelinde söz konusu değildir.

Fiziksel engellilerin toplumsal yaşama katılımlarının sağlanması, içinde buldukları durumun iyileştirilerek fiziksel çevrede sağlıklı bireylerle özgürce yaşayabilmelerinin sağlanması oldukça önemlidir. Bu durum toplumun gelişmişlik düzeyini belirler. Kastamonu açık yeşil alanlarında yapılan gözlemler sonucunda herkesin oluşturulan mekanları kullanabilmesi için çözüm önerileri getirilmiş ancak bu öneriler sadece düşüncede kalabilmiştir. Bu düşünülen çözüm önerileri fiziksel engellilerin sıkıntılarını çözmek yerine doğru ve yerinde çözüm önerileri getirilmediği için yeni sıkıntılara sebebiyet vermiştir. Kastamonu kenti için belirlenen açık yeşil alanlardaki düzenlemelerde herkesin oluşturulan mekanları rahatça kullanabilmeleri için bu çalışma kapsamında bazı öneriler getirilmiştir. Bu önerilere uyulması durumunda fiziksel engelli bireyler de dahil olmak üzere herkesin bu oluşturulan mekanları yardım almadan kullanabilme olanağı bulması sağlanabilir.

Öncelikle alanlarda kullanılan döşeme malzemeleri, merdivenler, rampalar, işaret levhaları ve aydınlatma elemanlarının yeri ve konumu standartlara uygun olmalı ve belirli aralıklarla mutlaka bakım çalışmaları yapılmalıdır. Bu alanlarda dayanıklı, zamanla aşınmayan, zarar görmeyen malzemeler kullanılmalı. Eğimli yüzeylerde kaymayı

engelleyen dokulu malzemeler tercih edilmelidir.

Çevre düzenleme çalışmalarında gerekli yasal düzenlemeler yapılarak ulaşılabilirlik, aktivite ve kullanım, konfor ve imaj ve sosyallik kriterlerine mekan düzenleme çalışmalarında uygulanması zorunlu hale getirilmelidir.

Açık yeşil alan tasarımlarında kafa karıştırıcı planlamalardan ve elemanlardan uzak durmak gerekir (Jean ve ark., 2003).

Yol güzergâhlarında karşılaşılan en önemli problemler, yaya yollarında kullanılan malzemeler ve bakımsızlıktır. Fiziksel engellileri olduğu kadar yaşlı ve bebekli anneler içinde oldukça önemli bir sorun olan yaya yollarındaki malzemelerin, düzgün, pürüzsüz ve sıkı olmasına dikkat edilmelidir. Delikli ve oluklu malzemelerden ayrıca parlaklık oluşturan materyallerden uzak durulmalıdır (Anonim, 1; Carpmann ve Grant, 1993). Kaldırım kaplamasının düz giden yerlerde pütürsüz ve boşluksuz düzgün parke taşları ile eğimli yerlerde ise tekerlekli sandalyenin kaymaması için, pütürlü ve dokulu yüzeye sahip parke taşları ile boşluksuz olarak kaplanması gerekmektedir.

Alanları herkesin rahatlıkla kullanabilmesi için merdivenlerin olduğu yerlere uygun eğimlerde ve genişliklerde, standartlara uygun olarak rampa çözümlerine yer verilmesi gerekir. Yürüme yollarında kullanılan eğimin %5, patikanın genişlik eğiminin de %2 civarında olması idealdir Sirkülasyon alanlarında maksimum eğim %12 olmalıdır(Anonim 1).

Görme engelli kullanıcılar için mekan farklılıklarını ve sınırlarını vurgulayabilmek için farklı dokulara sahip döşeme kaplamalarından yararlanılmalı, gerekli yerlerde sesli uyarılar kullanılmalı ve kabartmalı yazılara ya da dokulara yer verilmeli, işitme engellileri için de uyarı levhaları alanda kullanılmalıdır. Farklı özellik gösteren mekanların dış sınırlarında tekstürde çeşitlilik oluşturmak (hissedilebilir yüzeyler), bu tarz sıkıntısı olan kullanıcıların mekan farklılıklarını anlamalarına yardımcı olur (Scarfone, 1996). Bu tekstür çeşitliliği oluşturmadan bu sınırlarda kod farkı kullanmak kullanıcı açısından tehlike oluşturur (Anonim 1).

Kaynaklar

Altman, I., Zube, E.H., 1989. Public Places And Spaces, Plenum Pub Corp.

Anonim1,<http://www.sustland.umn.edu/design/healinggardens.html>

Bekçi, B., 2012. Fiziksel Engelli Kullanıcılar için Uygun Ulaşım Akıllarının Erişebilirlik Açısından İrdelenmesi: Bartın Kenti Örneği, Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 14; 26-36

Bekci, B., Sakıcı, Ç., Var, M., 2008. "Trabzon kentindeki fiziksel engellilerin açık yeşil alanları kullanımının ergonomik açıdan irdelenmesi", 14. Ulusal Ergonomi Kongresi, s: 647-656, Trabzon

Carpman, J.R., Grant, M.A., 1993. Design That Cares: Planning Health Facilities for Patients and Visitors, Second Edition, American Hospital Publishing, 310 p.

Hillman, J.,1994. The Role of Urban Parks, The Future of Our Urban Parks, Finding of The Symposium Church House Conference Centre, London, 6-7.

Jean, L., Hanchek, A., and Vollmar, P., 2003. Accessible Gardening for Therapeutic Horticulture. University of Minnesota Extension Service.

Kalaycı, A., Kutay, E.L., Kesim, G.A., 2006. Ergonomik Kent ve Engelliler, Kent ve Sağlık Sempozyumu, Bursa, s: 239-40.

Kaplan, R. ve Kaplan, S., 1989. The Experience of Nature: A Psychological Perspective, Cambridge University Press, New York, 360 s.

Karataş, K., 2002. Engellilerin Toplumla Bütünleşme Sorunları Bir Sosyal Politika Yaklaşımı, Ufkun Ötesi Bilim Dergisi, Cilt no:2, Sayı:2 (<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/engellitoplum.htm>).

Lewis, C.A., 1990. Gardening as Healing Process, The Meanings of Gardens: Idea, Place, and Action, Eds.: Hester, R., Francis, M., MA: MIT Pres, Cambridge, 244-251.

Lewis, C.A., 1994. The Evolutionary Importance of People-Plant Relationships, People-Plant Relationships: Setting Research Priorities, Eds.: Flagler, J., Poincelot, R.P., CRC Press, New York, 239-254.

Scarfone, S.C., 1996. Design of Outdoor Environments for Wellness and the Role of Landscape Architecture. Journal of Therapeutic Horticulture, 8, p: 68-71.

Smardon, R.C., 1990. Perception and Aesthetics of The Urban Environment: Review of The Role of Vegetation, Landscape and Urban Planning, 15, 1-2, 85-106.

Ulrich, R.S., 1983. Aesthetic and Affective Response to Natural Environment, Human Behavior and The Environment: Advances in

Theory and Research, Eds.: Altman, I., Wohlwill, J.F., Plenum Pres, New York, 85-125.

Ulrich, R.S., 1991. Stress Recovery During Exposure to Natural and Urban Environments, Journal of Environmental Psychology, 11, 210-230.